

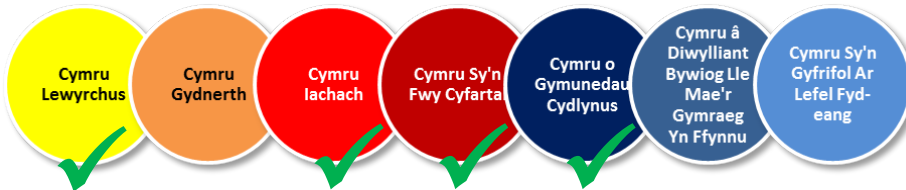

Amcan Llesiant 5

Dechrau'n Dda/Byw'n Dda - Trechu tlodi drwy wneud popeth o fewn ein gallu i'w atal, gan helpu pobl i gael gwaith a gwella bywydau'r rheiny sy'n byw mewn tlodi

Pam y mae hyn yn bwysig?

- Mae tlodi ac amddifadedd yn cael effeithiau niweidiol difrifol ar bob agwedd ar lesiant. Mae'n cyfyngu ar y cyfleoedd a'r gobeithion ar gyfer plant a phobl ifanc ac yn niweidio ansawdd bywyd teuluoedd a chymunedau.
- Gall tlodi fod yn rhwystr o ran cyfrannu'n llawn at gymdeithas, ac yn rhy aml o lawer mae'n brofiad sy'n pontio'r cenedlaethau ac sy'n peri bygythiad sylweddol i lesiant cadarnhaol yn awr ac yn y dyfodol.
- Mae ymchwil yn dangos bod plant sy'n cael eu magu ar aelwydydd heb waith yn cael canlyniadau sy'n gyson waeth o ran cyrhaeddiad addysgol a gallu gwybyddol na phlant eraill y mae eu rhieni wastad yn gweithio.

Pam y dylem boeni am hyn?

- Yn ôl y diffiniad, gellir dweud bod 35.5% (28,881) o aelwydydd Sir Gaerfyrddin yn **byw mewn tlodi**, y 13eg uchaf yng Nghymru (Cyfartaledd Cymru yw 33.6%).
Diffiniad Llywodraeth Cymru o dlodi yw pan fo "*incwm yr aelwyd yn llai na 60% o incwm canolrifol Prydain*". Mae hyn yn golygu aelwyd lle mae'r incwm yn **llai na £18,868** y flwyddyn (2018 - 60% o £31,446)

Beth sydd angen i ni ei wneud?

- Mae angen inni **atal tlodi** – Mae cydberthynas gref rhwng cael eich geni'n dlawd a wynebu oes o dlodi ac mae modd atal llawer o'r ffactorau sy'n sbarduno tlodi yn ystod plentyndod ac yn ddiweddarach mewn bywyd os cânt eu nodi ac os eir i'r afael â nhw yn amserol. Felly gall darparu ymyriadau cynnar, cyfannol a dargedwyd helpu i leihau'r tebygolrwydd o dlodi yn ein cymunedau.
- Mae angen i ni **helpu pobl i gael gwaith** – gwaith yw un o'r ffyrdd mwyaf sylfaenol ac effeithiol o drechu tlodi yn ei holl ffurfiau. Mae'r gwaith yn darparu incwm a chyfleoedd o ran datblygiad cymdeithasol, emosiynol ac ymenyddol yn ogystal â gwell iechyd a llesiant.
- Mae angen i ni **wella bywydau pobl sy'n byw mewn tlodi** drwy gefnogi'r rheiny sy'n dlawd a gwella mynediad i gymorth ar gyfer cynnal safonau byw sylfaenol.

Sut y byddwn yn gwneud hyn?

- Bydd ein gwasanaethau addysg a phlant yn gweithio i **atal tlodi** drwy ddarparu rhaglenni ymyrraeth gynnar allweddol megis Dechrau'n Deg a'r Tîm o Amgylch y Teulu, ac mae llythrennedd ariannol ar y cwricwlwm ysgol. Yn ogystal bydd gwasanaethau megis tai yn cymryd ymagwedd fwy rhagweithiol, ataliol at fynd i'r afael â'r hyn sy'n sbarduno tlodi er mwyn atal materion megis digartrefedd a thlodi tanwydd.
- Byddwn yn **helpu pobl i gael gwaith** drwy feithrin eu hyder a'u sgiliau drwy'r rhaglenni Cymunedau am Waith a Chymunedau am Waith a Mwy, ac yn targedu cymorth i'r rheiny sydd bellaf o'r farchnad lafur e.e. rhai nad ydynt mewn Addysg, Cyflogaeth na Hyfforddiant (NEET). Byddwn yn parhau i ymestyn model Hwb fel siop un stop i gael cyngor a chymorth am gyflogaeth.
- Byddwn yn **gwella bywydau'r rhai sy'n byw mewn tlodi** drwy hyrwyddo a chefnogi gwell llythrennedd ariannol drwy wasanaethau fel safonau masnach a budd-daliadau tai. Byddwn hefyd yn cyflwyno mentrau i gefnogi grwpiau allweddol sy'n agored i niwed gan gynnwys Rhaglen Gwella'r Gwyliau Haf a'r Apêl Blwch Teganau a Hamper.

Tlodi Gwledig - gweler hefyd Amcan Llesiant 6 - Creu mwy o swyddi a thwf ar draws y sir; Rhan C - Drwy nodi a mynd i'r afael â'r materion sy'n wynebu cymunedau gwledig.

Aelwydydd sy'n byw mewn Tlodi (Data 'PayCheck' CACI)

Ffigurau Incwm Aelwydydd Fynhonnell: CACI's 'PayCheck' data

Aelwydydd sy'n Byw mewn Tlodi	2014		2015		2016		2017		2018	
	Sir Gaerfyrddin	Cymru	Sir Gaerfyrddin	Cymru	Sir Gaerfyrddin	Cymru	Sir Gaerfyrddin	Cymru	Sir Gaerfyrddin	Cymru
	29,956 (37.1%)	446,586 (33.6%)	29,086 (36.3%)	459,283 (35%)	29,020 (35.9%)	460,322 (34%)	28,223 (35.0%)	450,616 (33%)	28,881 (35.5%)	456,971 (33.6%)

Yn ôl y diffiniad, gellir dweud bod 35.5% o aelwydydd Sir Gaerfyrddin yn **byw mewn tldi**, y 13eg uchaf yng Nghymru (Cyfartaledd Cymru yw 33.6%).

*Diffiniad Llywodraeth Cymru o dlodi yw pan fo "incwm yr aelwyd yn llai na 60% o incwm canolrifol Prydain". Mae hyn yn golygu aelwyd lle mae'r incwm yn **llai na £18,868** y flwyddyn (2018 - 60% o £31,446)*

Enghraifft o'r hyn yr ydym yn ei wneud

Rhaglen Ymgysylltu Cymunedol yn Ward Ty-isa

Yn ystod 2018 mae'r Cyngor wedi bod yn gweithio gyda thrigolion ward Ty-isa yn Llanelli mewn partneriaeth â nifer o sefydliadau allweddol i ymgymryd â rhaglen ymgysylltu cymunedol fawr. Roedd y rhaglen o'r enw 'planning for real' yn ceisio cael sylwadau a syniadau gan drigolion lleol i lywio'r gwaith o ddatblygu cynllun adfywio ar gyfer yr ardal. Mae'n golygu y bydd gan breswylwyr, tenantiaid a busnesau gyfle go iawn i helpu i gynllunio ar gyfer newidiadau a gwelliannau a fydd yn effeithio ar eu dyfodol.

Dywedodd y Cynghorydd Campbell: *"Rydym yn gwybod bod gan Dy-isa broblemau ond rydym hefyd yn cydnabod bod ysbryd cymunedol gwych yn yr ardal. Mae pobl wir eisiau gweld yr ardal yn gwella ac rydym eisiau i bobl fod yn rhan o'r newid. Mae potensial go iawn i wneud rhywbeth ac rydym yn gyffrous am yr hyn sydd o'n blaenau."*

Yr Aelod Arweiniol o'r Bwrdd Gweithredol
Y Cyng. Cefin Campbell

I weld ein **cynllun cyflawni manwl** yn erbyn yr amcan hwn.